

تولید در سایه هدفمندی

عرضه مهجور

منبع: ماهنامه «اقتصاد ایران» از خبر آنلاین

هدفمندی یارانه‌ها در تولید، اثری چند وجهی دارد که برآیند نتایج، تکلیف آتی بنگاه‌ها را معین می‌کند.

بتوانیم تقاضای آتی کل را در جامعه تخمین زده و از همین الان به فکر پشتیبانی از تولیدات و تولید کنندگانی که در آینده متضرر می‌شوند بیفتیم.

بهداشت و فقر

مسئله بعد، مصرف کالاهای عمومی و ضروری در جامعه است. به طور قطع با آزاد سازی قیمت‌ها در کشور، در صورتی که درآمدها متناسب با هزینه‌ها افزایش پیدا نکنند، خانوار برای جبران این افزایش هزینه، بخشی از مخارجش را از سبد هزینه‌های خود خارج خواهد کرد. این مخارج اگر به مصرف کالاهای لوکس مرتبط باشند، ضرری را متوجه خانوار - نه تولید کننده - نمی‌کنند، اما اگر هزینه‌هایی همچون بهداشت و درمان کاهش یابند، وضعیت سلامت جامعه و به تبع آن سلامت اقتصادی به خطر می‌افتد. این نکته را هم باید توجه داشته باشیم که همین الان هم هزینه‌های بهداشت و درمان در کشور ما تا حدود زیادی بالا هستند و بسیاری را درمانده کرده‌اند.

برای این منظور باید از طریق ابزارهای اقتصادی-اجتماعی نظیر خرج مالیات در راستای توسعه آموزش، بهداشت و درمان و مبارزه با فقر اقدام کرد. همچنین باید سیاست‌های متناسب چند وجهی را از طریق بکارگیری الگوهای دینامیک و نه خطی در دستور کار قرار داد تا بتوان فاکتورهای مؤثر بر اقتصاد رفاه را شناسایی نمود. بسیاری از مدل‌های کنونی ما خطی، ساده و ابتدایی هستند و فاکتورهای مهم را دربر نمی‌گیرند.

رگه‌هایی از امید

البته بجا است از اقداماتی که برای هر چه بهتر انجام شدن این طرح صورت گرفته، یاد کرد. مثلاً اقداماتی صورت

قیمت بعد از هدفمندی

فرآورده	واحد	ارزش
معمولی سهمیه‌ای		۱,۰۰۰
معمولی غیرسهمیه‌ای		۴,۰۰۰
سوپر سهمیه‌ای		۱,۵۰۰
سوپر غیرسهمیه‌ای		۵,۰۰۰
بنزین	لیتر	
سوپر سهمیه‌ای		۷۰۰
سوپر غیرسهمیه‌ای		۸,۰۰۰
بنزین	لیتر	
سوپر سهمیه‌ای		۷۰۰
سوپر غیرسهمیه‌ای		۸,۰۰۰
بنزین	لیتر	
سوپر سهمیه‌ای		۷۰۰
سوپر غیرسهمیه‌ای		۸,۰۰۰

استخراج: واحد تحقیقات «اقتصاد ایران» از سازمان هدفمندی یارانه‌ها

آمارهای زیادی وجود دارند که نشان از مصرف بی‌رویه و نادرست انرژی و کالاهای یارانه‌ای در کشورمان دارند. مثلاً کارخانه‌های سیمان در کشور رقمی بیش از ۳۵ درصد استانداردهای جهانی انرژی مصرف می‌کنند. خودروهای تولیدی کشورمان نزدیک به ۳۷ درصد خودروهای وارداتی انرژی مصرف می‌کنند. سرانه مصرف انرژی در ایران ۲۵ برابر کشوری چون چین و ۳۵ برابر هند است. به چنین مواردی که نگاه می‌کنیم لزوم هدفمند سازی یارانه‌ها را درک می‌کنیم و بر اجرای آن صحنه می‌گذاریم.

اما برای آن که بتوانیم سلامت تحول جامعه را تضمین کنیم، باید نگاهی چند وجهی به مسایل داشته باشیم و همه ابعاد را در نظر بگیریم. مثلاً نباید یک شبه هزینه‌های تولید را به طاق بچسبانیم و انتظار داشته باشیم تولید کننده هم خود را با شرایط جدید وفق دهد. باید علاوه بر حمایت‌های لازم، زمان کافی را هم برای "خود تعدیلی" بنگاه‌ها فراهم نماییم.

این تنها یک وجه قضیه است. بعد دیگر مصرف است که البته در غایت امر، باز هم سرنوشت تولید را رقم می‌زند. باید سرانه مصرف و پس‌انداز خانوار را در کفه ترازو قرار دهیم و ارزیابی کنیم که آیا پس از این، مخارج خانوار اجازه خرید تولیدات داخلی را می‌دهند یا خیر. یعنی باید این را تحلیل کنیم که پس از هدفمند سازی یارانه‌ها، سبد مصرف خانوار در بلند مدت با چه تغییراتی مواجه می‌شود. چنین تحلیلی کمک می‌کند تا

قیمت قبل از هدفمندی

فرآورده	واحد	ارزش
معمولی سهمیه‌ای		۱,۰۰۰
معمولی غیرسهمیه‌ای		۴,۰۰۰
سوپر سهمیه‌ای		۱,۵۰۰
سوپر غیرسهمیه‌ای		۵,۰۰۰
بنزین	لیتر	
سوپر سهمیه‌ای		۷۰۰
سوپر غیرسهمیه‌ای		۸,۰۰۰
بنزین	لیتر	
سوپر سهمیه‌ای		۷۰۰
سوپر غیرسهمیه‌ای		۸,۰۰۰
بنزین	لیتر	
سوپر سهمیه‌ای		۷۰۰
سوپر غیرسهمیه‌ای		۸,۰۰۰

* بر اساس قیمت غیرنبروگاهی
** قیمت قبل از هدفمند سازی برای آب، قیمتی ثابت نبوده و بر اساس میزان مصرف محاسبه می‌شده است.

استخراج: واحد تحقیقات «اقتصاد ایران» از سازمان هدفمندی یارانه‌ها

را تفسیر کنند. البته بجا است که به هزینه‌های ناشی از صادرات و واردات مجدد کشور هم اشاره کرد که این هزینه‌ها از لحاظ اقتصادی، فشار زیادی را به دولت وارد می‌کنند و در این خصوص قابل بررسی هستند.

با طرح موارد فوق، این سؤال به ذهن متبادر می‌شود که اقدام بعدی دولت در چه چارچوبی قرار خواهد گرفت که بر این اساس، چند سناریو محتمل‌ترند:

(۱) دولت همچنان به پرداخت نقدی یارانه‌ها ادامه دهد و برای آن که بنگاه‌ها ورشکسته نشوند، امکان افزایش ملایم قیمت فروش را به آنها بدهد.

(۲) پرداخت نقدی همچنان ادامه داشته باشد، اما قیمت‌ها در نظام دستوری تعیین شوند که این باعث کاهش فعالیت اقتصادی، ورشکستگی بنگاه‌ها، بیکاری و اُفت اقتصاد ملی خواهد شد.

(۳) دولت پس از عبور از دوره گذار، جهت جلوگیری از افزایش نقدینگی و فشار تقاضا، به مرور پرداخت نقدی یارانه‌ها را کاهش داده و طی این مدت، خانوارهای نیازمند را شناسایی کرده و پس از آن، پرداخت یارانه نقدی را به آنها ادامه دهد و بنگاه‌ها را موظف به تطبیق با شرایط جدید کند. با توجه به هدف هدفمند سازی، اتخاذ این سیاست چندان دور از ذهن نخواهد بود.

اما پیشنهاد «اقتصاد ایران» تا حدودی ترکیبی از سناریوهای اول و سوم است. یعنی دولت اولاً اجازه افزایش قیمت فروش را - البته منطقی و عقلانی - به بنگاه‌ها بدهد تا شاهد برقراری مکانیزم عرضه و تقاضا باشیم. ثانیاً با در نظر گرفتن تسهیلات جدید از طریق نظام بانکی، شرایط تعویض تکنولوژی تولیدی بنگاه‌ها را در طول زمان فراهم آورد. برای طرف مصرف و تقاضا هم با شناسایی اقشار نیازمند، پرداخت یارانه مصرفی را برای طبقه‌های نیازمند پدید آورد تا بدین طریق، علاوه بر هدفمندی یارانه‌ها، ابعاد عدالت اجتماعی برقرار گردند. ■

تحلیل‌های جهانی پس از آغاز جراحی در ایران

نگاه جهان

را اینچنین بی‌دغدغه پذیرفته باشند. نکته متعجب‌کننده آن است که بسیاری از اقشار در ایران از میزان مخارج و درآمدهای خود رضایت کامل ندارند. شاید اسکناس‌هایی که امروز در دستشان است، آنها را آرام کرده، اما آیا در یکی دو ماه آینده هم همچنان موافق اجرای این طرح خواهند بود؟

یورو نیوز

حسن حکیمیان، مدیر مؤسسه مطالعات خاورمیانه در لندن، معتقد است با تعدیل قیمت‌های انرژی در ایران، در میان ملت تقاضا و به تبع آن، رشد اقتصادی کاهش می‌یابد که نتیجه‌اش رشد بیشتر بیکاری در ایران است. نکته آن که محمود احمدی‌نژاد قول داده که با اجرای این طرح، فقر از ایران ریشه کن شود. در حال حاضر، قیمت بنزین آزاد در ایران از ۰/۲۸ یورو به ۰/۵ یورو افزایش یافته است.

آسوشیتد پرس

اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها در ایران در ۱۹ دسامبر ۲۰۱۰ پس از عدم توافق این کشور با کشورهای غربی بر سر برنامه هسته‌ای، نشان از آن دارد که یکی از بزرگترین رهبران نفتی جهان، در مسیر تأمین انرژی مورد نیازش با چالش مواجه شده و حاضر شده تورم زیادی را با اجرای این طرح به جان بخرد. البته جنبه دیگر این اقدام نشان‌دهنده فشار زیادی است که ایران از ناحیه تحریم‌ها متحمل می‌شود. در هر حال می‌توان این گونه نتیجه گرفت که این اتفاقات می‌تواند احتمال گفت‌وگوی بیشتر را با غرب جهت حل پرونده هسته‌ای این کشور افزایش دهند.

گلوبال پست

با وجود افزایش شدید قیمت‌ها در ایران، از نان گرفته تا بنزین، مردم ایران اعتراضی نسبت به مهمترین بند طرح تحول احمدی‌نژاد نشان نداده‌اند؛ هر چند هنوز کمی زود است که در این خصوص قضاوت کرد، چرا که قبض پرداخت حامل‌های برق و گاز هنوز به درب خانه‌های ایرانیان نیامده است. گفتنی است ترس مسئولان از اجرای این طرح، نیروهای امنیتی زیادی را در روز اول به خیابان کشانده بود، اما مردم رفتاری متفاوت از خود نشان دادند. به هر حال باید منتظر ماند و دید که آیا به قول محمود احمدی‌نژاد، پیروزی بزرگ ایران به حقیقت می‌پیوندد یا نه؟

دیلی تایمز

با آزاد سازی قیمت‌ها در ایران، اگر چه کاهش بخش عمده‌ای از یارانه‌های انرژی، آب و نان رقمی در حدود ۱۰۰ میلیارد دلار را در اختیار دولت قرار می‌دهد، اما خطرانی از جمله ورشکستگی بنگاه‌ها، افزایش بیکاری و نارضایتی مردم که در پس اجرای این طرح وجود دارند، ممکن است شیرینی این افزایش درآمد را به کام دولت تلخ کند.

بلومبرگ

آیا اقتصاد ایران دوباره متولد شده است؟ آیا این جراحی بزرگ می‌تواند جان تازه‌ای به اقتصاد ایران ببخشد؟ راه خلاصی ایران از رکود تورمی، در اجرای این طرح می‌باشد، اما این کار منوط به همکاری کامل مردم است. تبعات منفی اجرای این طرح را می‌توان در کاهش رشد اقتصادی و اُفت شدید تولید در واحدهای صنعتی جست‌وجو کرد.

وال استریت ژورنال

پرداخت یارانه‌های نقدی به مردم در کوتاه مدت شرایط را برای برخی اقشار کم‌درآمد تا حدودی خوب جلوه داده است، اما این که آیا آینده این طرح موفق خواهد بود یا نه، به فاکتورهای زیادی بستگی دارد که قیمت جهانی نفت - به دلیل تأثیر زیادی که در بودجه ریزی ایران دارد - یکی از آنها خواهد بود.

رویترز

امروز اقتصاد ایران، زیر عمل جراحی قرار گرفته است که شاید تاب و توان آن را نداشته باشد. دولت برای آن که فشار زیادی به اقشار کم‌درآمد وارد نشود، مبلغی در حدود ۳۷ دلار را در ماه برای هر فرد در نظر گرفته که به صورت دو ماه یکبار به حساب بانکی افراد (سرپرستان خانوار) واریز می‌شود. باید منتظر ماند و دید که داروهای تجویزی دکتر احمدی‌نژاد و تیم اقتصادی او برای ایران کار ساز خواهند بود یا نه. به هر حال، اگر مقایسه‌ای با اتفاقات سال ۲۰۰۷ انجام دهیم - که در آن مردم ایران با سهمیه بندی بنزین، مخالف بودند - باید گفت ایرانیان این طرح را پذیرفته‌اند.

الجزیره

همکاری مردم ایران با اجرای این طرح، شگفت‌انگیز است. نمی‌توان باور کرد که مردم ایران، اجرای این طرح

گرفته که بر اساس آن، قیمت محصولات پتروشیمی کاهش یافته‌اند. این مسأله از آن جهت حایز اهمیت است که این قبیل فرآورده‌های پتروشیمی سهم بسزایی در بسته بندی محصولات، به ویژه محصولات غذایی دارند.

همچنین تا به حال چیزی در حدود ۶ هزار واحد تولیدی و صنعتی برای دریافت حمایت دولتی پس از هدفمندی یارانه‌ها ثبت نام کرده‌اند که ۲ هزار و ۵۰۰ واحد آنها برای دریافت تسهیلات به نظام بانکی معرفی شده‌اند. هر چه هست باید گفت برای چنین تحول عظیمی، باید خیلی بیشتر از اینها کار کرد و حمایت‌های به مراتب بیشتری را از صنایع انجام داد. ■

نان دولتی قبل از هدفمندی

نوع نان	قیمت آرد (ریال)	وزن چانه (گرم)	قیمت نان (ریال)
لواش	۷۵	۱۹۰	۳۰۰
بربری	۷۵	۶۵۰	۱،۲۰۰
	۴۵۰	۷۵۰	۱،۵۰۰
تافتون	۷۵	۲۲۵	۴۰۰
	۴۵۰	۵۰۰	۹۰۰
سنگک	۷۵	۷۵۰	۱،۵۰۰
	۴۵۰	۷۵۰	۱،۷۵۰

استخراج: واحد تحقیقات «اقتصاد ایران» از سازمان هدفمندی یارانه‌ها

نان بعد از هدفمندی

نوع نان	وزن چانه به گرم	قیمت نان به ریال
لواش	۱۶۰	۱،۰۰۰
سنگک	۶۵۰	۴،۰۰۰
تافتون	۳۰۰	۲،۰۰۰
بربری	۶۰۰	۳،۵۰۰

استخراج: واحد تحقیقات «اقتصاد ایران» از سازمان هدفمندی یارانه‌ها

آب بخش خانگی

طبقه	متر مکعب	قیمت (ریال)
۱	صفر تا ۵	۱،۰۷۰
۲	۵ تا ۱۰	۱،۳۰۰
۳	۱۰ تا ۱۵	۱،۴۲۰
۴	۱۵ تا ۲۰	۱،۶۵۰
۵	۲۰ تا ۲۵	۱،۹۲۰
۶	۲۵ تا ۳۰	۲،۳۲۰
۷	۳۰ تا ۳۵	۲،۹۴۰
۸	۳۵ تا ۴۰	۳،۶۸۰
۹	۴۰ تا ۵۰	۴،۷۰۰
۱۰	بالای ۵۰	۸،۵۰۰

استخراج: واحد تحقیقات «اقتصاد ایران» از سازمان هدفمندی یارانه‌ها